

რა ბედი ელის მაგისტრალურ გაზსადენს, ენგურჰესს და ლარს?

„ეს ყველაფერი ძალიან ჰგავს უსაქმური კაციისა და
მახათის ისტორიას“

გაზეთი “ყველა სიახლე” – 27 იანვარი – 2 თებერვალი, № 3, 2011

*საქართველოს ეკონომიკის პრობლემებზე გვესაუბრება ეკონომიკის
მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი ლადო პაპავა:*

– ბატონო ლადო, თავის დროზე ძალიან დიდი აჟიოტაჟი მოჰყვა
ენგურჰესის შესაძლო გასხვისების ამბავს. ხომ არ იცით, როგორ გადაწყდა ეს
საკითხი?

– სამწუხაროდ, არ არსებობს ინფორმაცია, რომელიც დაადასტურებდა, ან
უარყოფდა საქართველოს გარიგებას რუსეთთან, კერძოდ, „ინტერ რაოსთან“. ეს
ინფორმაცია ჯერჯერობით ხელმისაწვდომი არ არის. მკითხველს შევახსენებ,
რომ გაზეთი „რეზონანსი“ ცდილობდა ენერგეტიკის სამინისტროსაგან
მოეპოვებინა ეს ინფორმაცია და როცა მიზანს ვერ მიაღწია, სასამართლოში
იჩივლა. როგორც ვიცი, გაზეთმა საქმე ყველა ინსტანციაში წააგო.
ჯერჯერობით „ენგურჰესის“ საკითხი ბუნდოვანია და ეს საზოგადოებაში
მხოლოდ ეჭვსა და უარყოფით ემოციას ბადებს. ამ საკითხზე ვესაუბრე ჩემ რუს
კოლეგებს, ექსპერტებს. როგორც მითხრეს, დაინტერესებული იყვნენ „ინტერ
რაოსგან“ შეეტყოთ, არსებობს კონტრაქტი თუ მხოლოდ მემორანდუმი
გაფორმდა საქართველოსთან. მათაც ვერანაირი ინფორმაცია ვერ მიიღეს, ანუ ეს
საკითხი გასაიდუმლოებულია როგორც საქართველოს, ასევე რუსეთის მხარის
მიერ. სამწუხაროა, რომ არ ვიცი, რა სტატუსი აქვს დღეს ენგურჰესს.

– არანაკლებ მნიშვნელოვანია მაგისტრალური გაზსადენის საკითხიც,
რომლის გასხვისებაზე ლაპარაკი კვლავ დაიწყო.

– რაც შეეხება მაგისტრალურ გაზსადენს, მისი გასხვისების თემაც არ არის ახალი. „გარდების რეკონსტრუქციის“ გზით მოსულ ხელისუფლებას თავიდანვე უნდოდა მისი გაყიდვა. გაზსადენის გაყიდვა სურდათ პრეზიდენტს, ზურაბ ნოღაიდელს, ნიკა გილაურს, კახა ბენდუქიძეს და მათ თანამოაზრეებს მთავრობაში. 2005 წლის ბოლოს და 2006 წლის დასაწყისში მოლაპარაკებაც მიმდინარეობდა „გაზპრომსა“ და საქართველოს მთავრობას შორის. ჩვენი ქვეყნის მთავრობა ითხოვდა 300 მილიონ დოლარს, ხოლო „გაზპრომი“ თანახმა იყო 150 მილიონი დოლარის გადაეხადა. ალბათ რაღაც შეთანხმებამდეც მივიდოდნენ, მაგრამ მოლაპარაკება ჩაშალა აშშ-მა. საქართველომ აიღო ვალდებულება, რომ, სულ ცოტა, 5 წლის განმავლობაში არ უნდა გაეყიდა მაგისტრალური გაზსადენი, ამის სანაცვლოდ „ათასწლეულის გამოწვევის პროგრამიდან“ საქართველოს მთავრობას 49,5 მილიონი დოლარი გამოეყო, რომელიც გაზსადენის რეაბილიტაციისათვის უნდა დახარჯულიყო. ეს კონტრაქტი გაფორმდა 2006 წლის გაზაფხულზე და ახლა, 2011 წელს გასდის ვადა. შეგახსენებთ, რომ შარშან, გაზაფხულზე პარლამენტში ცხელი დებატები მიმდინარეობდა, ამოვლოთ თუ არა გაზსადენი იმ ობიექტების ნუსხიდან, რომელთა გასხვისება არ შეიძლება. ხელისუფლებამ მიიღო პოლიტიკური გადაწყვეტილება და გაზსადენი ამოიღეს ამ ნუსხიდან. ასე რომ, 2011 წლის აპრილიდან მთავრობას შეუძლია გაყიდოს ეს მნიშვნელოვანი ობიექტი.

– **ბატონო ლადო, ვინ არის დაინტერესებული ყველაზე მეტად მაგისტრალური გაზსადენის შექმნით?**

– სხვათა შორის, ნოემბრის დასაწყისში, როდესაც საქართველოს პრემიერ-მინისტრი ჩინეთში იმყოფებოდა, განაცხადა, რომ მთავრობა აპირებს გაზსადენის გაყიდვას და ჩინელ ბიზნესმენებს მოუწოდა მონაწილეობა მიიღონ ამ საქმეში. დღეს კი სურათი ასეთია: გამოიკვეთა 2 მხარე, რომელიც დაინტერესებულია გაზსადენის შექმნით: ეს არის აზერბაიჯანული „სოკარი“ და რუსული – „გაზპრომი“. „გაზპრომის“ ინტერესი აშკარაა იმიტომ, რომ „გაზპრომი“ აკონტროლებს გაზსადენებს როგორც რუსეთის, ასევე სომხეთის ტერიტორიაზე. ის ვერ აკონტროლებს მხოლოდ 225-კილომეტრიან მონაკვეთს, რომელიც საქართველოს ტერიტორიაზე გადის ჩრდილოეთიდან სამხრეთის მიმართულებით, ამიტომ, ბუნებრივია „გაზპრომს“ სურს, მაგისტრალური გაზსადენი შეიძინოს. რისთვის უნდა გაზსადენის შექმნა „სოკარს“? – თუ აზერბაიჯანი შეიძენს გაზსადენს, დამატებითი ბერკეტი გაუჩნდება სომხეთზე ზეგავლენისათვის. საქართველოსთვის კი ორივე სცენარი წამგებიანია – ომუ ბაზსადენი ხელში

ჩაშვარდა „ბაზპრომს“, ეს ნიშნავს, რომ კიდევ უფრო გავმეხვევით რუსულ კაპალაში, ხოლო თუ ჩაშვარდა „სოკარს“, ეს ნიშნავს, რომ აზერბაიჯანულ-სომხური კონფრონტაციის ახალი ტალღა უშუალოდ საქართველოს ტერიტორიაზე ბაივლის. რაც მთავარია, რუსული ბაზის ბატარებისათვის საქართველო იღებს ბატარებულ აირის 10 პროცენტს. ეს არის ტრანზიტის საფასური და თუ გახსნავენ ბაასხვისებენ, გუნებრივია, ტრანზიტის საფასური ჩვენი აღარ იქნება. შედეგად, გუნებრივი აირი საქართველოს შესაძენი ექნება. ეს იმას ნიშნავს, რომ ტარიფი გააძვირდება ყველასათვის – როგორც წარმოებისათვის, ისე მოსახლეობისთვისაც.

– ბოლო ხანს ლარის კურსი საგრძნობლად დაეცა. მომავალშიც ხომ არ გაგრძელდება ეს უსიამოვნო პროცესი?

– არ ვიზიარებ იმ თვალსაზრისს, რომ ლარის კურსი ძალიან დაცემულია. ბუნებრივია, ახალი წლის დადგომამდე ლარზე მოთხოვნა გაიზარდა, რამაც გამოიწვია ლარის გამყარება. ეს ყოველ წელს ასე ხდება, რადგან საახალწლოდ მოსახლეობა ხარჯავს თავის დანაზოგს. იანვარში ლარის გაუფასურებაც ჩვეულებრივია ამბავია. ამ ეტაპზე ლარის კურსი პროგნოზულ ფარგლებში მერყეობს. თანაც, 21 იანვარს გაიმართა ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის გიორგი ქადაგიძის შეხვედრა ქართველ ექსპერტებთან, სადაც ერთმანეთს თვალსაზრისი გაუზიარეთ. მე დავინახე, რომ ეროვნული ბანკი ჯანსაღად აფასებს და აკონტროლებს შექმნილ სიტუაციას, თუმცა ქვეყანაში ინფლაცია კვლავ მაღალია, რასაც ქვეყნის პრეზიდენტიც აღიარებს. ეს კი მთელი რიგი ობიექტური და სუბიექტური მიზეზებით არის განპირობებული. მოგეხსენებათ, ჯანსაღ სხეულს ორი ხელი აქვს, რომელიც სინქრონულად უნდა ასრულებდეს თავის ფუნქციას. ჩვენი ეკონომიკის ერთი ხელი არის ეროვნული ბანკი, მეორე კი – მთავრობა თავისი ბიუჯეტით. სამწუხაროდ, ეს ორი ხელი სინქრონულად არ მუშაობს. ეროვნული ბანკი ცდილობს, – ნორმალური პოლიტიკა გაატაროს და მაკროეკონომიკური სტაბილურობა შეინარჩუნოს, მთავრობა კი მის მცდელობას აბათილებს. ანუ ჩვენ პრობლემა გვაქვს მთავრობასთან და არა – ეროვნულ ბანკთან.

– ბატონო ლადო, 2011 წლის მოსვლასთან ერთად ახალ-ახალი რეიტინგები გამოქვეყნდა. ზოგიერთი რეიტინგის მიხედვით საქართველო მოწინავე ქვეყანაა მთელ მსოფლიოში, ხოლო ზოგან აფრიკის ჩამორჩენილ ქვეყნებს „გუმშვენებთ“ მხარს. თქვენი აზრით, რამდენად სანდოა ეს მონაცემები?

– სიტუაცია ძალიან მარტივია: არის რეიტინგები, რომლითაც საქართველო ძალიან წარმატებული ჩანს, მაგალითად, ეს არის ცნობილი

რეიტინგი ბიზნესის წარმართვის შესახებ, რომელსაც მსოფლიო ბანკი და საერთაშორისო ფინანსური კორპორაცია ადგენენ. არის ისეთი რეიტინგები, სადაც ქვეყანა საკმაოდ ჩამორჩენილია. არც ერთს უნდა ვენდოთ და არც მეორეს, რადგან სინამდვილეში ეს რეიტინგები არის პასუხი კითხვებზე, რომლებსაც ამ გამოკითხვებს უსვამენ. აქ მოქმედებს პრინციპი – რასაც ჩასძახებ, იმას ამოგძახებენ. ჩვენ რეალურად უნდა შევაფასოთ სიტუაცია, ის, თუ როგორი ეკონომიკური ვითარებაა ქვეყანაში. რეალური სურათი კი საკმაოდ სავალალოა: თუ „ვარდების რევოლუციის“ წინ საქართველოში მთლიანი შიბა პროდუქტი მოსახლეობის ერთ სულზე მეტი იყო, ვიდრე სომხეთში, დღეს იმ 25 პროცენტით მეტია. აღრე მთლიანი შიბა პროდუქტი ჩვენზე ცოტა მეტი იყო აზერბაიჯანში, დღეს კი ორჯერ მეტია. ჩვენი გაყალბებული სტატისტიკაც კი გვიჩვენებს, რომ საქართველოში დღეს ეკონომიკური სიტუაცია უარესია, ვიდრე სომხეთსა და აზერბაიჯანში. აღარაფერს ვამბობ მოწინავე ქვეყნებზე. რეიტინგები კი, რომლითაც გვამარაგებენ, უბრალოდ, მარაზმია და სხვა არაფერი. ეს ყველაფერი ძალიან გვაგონებს უსაქმური კაცისა და მახათის ისტორიას, შეიძლება უხეშად ვამბობ, მაგრამ ეს მართლა ასეა.

ესაუბრა ხათუნა ჩიგოგიძე